

Eesti Soojustehnikainseneride Selts
Estonian Association of Thermal Engineers

EESTI JÕUJAAMADE
JA KAUGKÜTTE ÜHING

28.04.2021 koolitus „Kaasaegsed soojussõlmed“

POWERING
YOUR INDUSTRY

ENGINEERING
TOMORROW

Danfoss

Plaatsoojusvahetid

10%

Parem soojusülekanne,
kasutades meie
patenteeritud Micro Plate™
tehnoloogiat

Marko Moring
marko.moring@danfoss.ee

Teemad

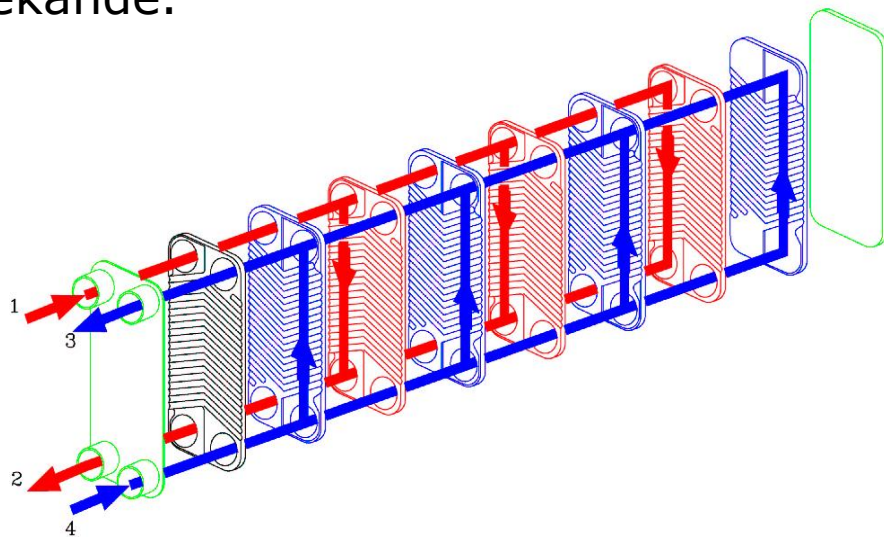
- Soojusvahetite arvutamise ja valiku põhimõtted
- Temperatuurigraafikud
- Soojusvahetite materjal ja tähistus
- Soojusülekanne põhivõrrandid
- Soojusvaheti ülepind
- Arvutusnäited
- Soojusvahetite arvutusprogramm Hexact tutvustus ja näited
www.hexact.danfoss.com

Plaatsoojusvahetite tööpõhimõte

Soojusvaheti ülesanne on kanda soojust primaarpoolelt soojusvahetusplaatide abil üle sekundaarpoolele, vältides soojuskandjate omavahelise segunemise

1-astmeline – paralleelsed voolukanalid

- Soojusvahetid on valmistatud vormipressitud ja kokkujoodetud soojusvahetusplaatidest, mille vahel paiknevad voolukanalid.
- Tugev turbulentsus ja vastuoolu kasutamine tagavad hea soojusülekanne.

1-astmeline

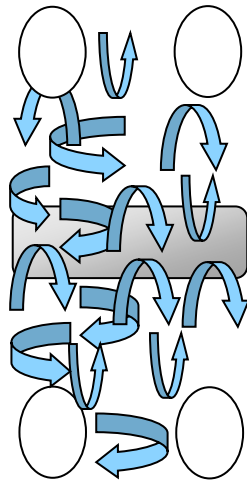
1-astmelisel soojusvahetil on ühendused samal pool ning seega on paigaldamine väga lihtne

Legend:

- 1 - Primaarpool sisse
- 2 - Primaarpool välja
- 3 - Sekundaarpool välja
- 4 - Sekundaarpool sisse

Plaatsoojusvaheti tehnoloogia

Turbulentne voolamine

- Maksimaalne soojusülekanne
- Minimaalne saastumine
- Isepuhastuv turbulentne voolamine
- Tavaliselt 1/6 laminaarse seadme suuruselt

Micro Plate™ muster

Kalasaba muster

Soojusvahetid

Arvutamise ja valiku põhimõtted

- Soojusvahetite valikul tuleb lähtuda soojuskandja arvutuslikest temperatuurigraafikutest - vooluhulkadest (soojusemüüja tehnilistes tingimustes, kütteprojektis) ja etteantud maksimaalsetest rõhulangudest nii primaar- kui ka sekundaarpoolel.
- Soojusvahetite arvutamisel tuleb tagada võimalikult efektiivne kaugkütteevee jahutamine kõikides tööolukordades.
- Soojusvahetite vajalik küttepind arvutatakse tavaolukorras ilma parandusteguriteta (näiteks nõutav ülepind, saastumistegur (fouling factor) jmt). *Olukordades, kus neid tegureid on vaja arvestada, peab arvutuste aluseks olevas projektis olema ära toodud ka vastavasisuline põhjendus.*

Soojusvahetite arvutuslik võimsus

Kütte-, ventilatsiooni ja sooja tarbevee võimsused arvutatakse ja esitatakse KVVK projektides.

Sooja tarbevee soojusvaheti arvutusliku võimsuse saab arvutada sooja tarbevee arvutusliku vooluhulga alusel. Arvestades viimase aja suuri muutusi sooja tarbevee tarbes, on TTÜ kütte ja ventilatsiooni õppetooli poolt läbi viidud uurimistööde alusel pakutud empiiriline seos sooja tarbevee soojusvahetite dimensioneerimiseks kortermajadele (korteris üks vannituba ja üks köök) Eesti tingimustes.

Valem:

$$\Phi = 30 + 15 \times \sqrt{2 \times n} + 0,2 \times n \quad \text{kW,}$$

kus n – korterite arv

Kui sooja tarbevee temperatuur erineb normikohasest 55 °C, tuleb kasutada võimsuse määramisel parandustegurit järgnevalt:

temperatuuril 60 °C	1,1
temperatuuril 65 °C	1,2.

- Väikemaja tarbevee soojusvaheti soojuslik võimsus peab olema vähemalt **52 kW**, mis reeglina vastab tarbevee vooluhulgale **0,27 l/s**.
- Kütte- ja ventilatsioonisüsteemi soojusvahetid arvutatakse suurimale esinevale arvutuslikule (Tallinnas, välistemperatuuril -21 °C) küttevõimsusele.
- Kui soojusvaheti valikul võetakse arvesse võimalik võimsusvaru, esitatakse lõplikule võimsusele vastavad tööparameetrid projektis lisaandmetena. **Primaarpoole vooluhulgad arvutatakse ja esitatakse soojusvaheti tegeliku võimsuse järgi.**
- Soojusvaheti primaarpoole soojuskandja kulu järgi toimub reguleerventiili arvutamine ja valik. Seadeventiili valiku täpsus mõjutab olulisel määral sooja sekundaarpoole (eriti tähtis tarbeveel) temperatuuri reguleerimise täpsust.

Soojusvahetite lubatud rõhukaod

Soojusvaheti rõhukadu	primaarpool	sekundaarpool
tarbevee soojusvahetites	≤ 20 kPa	≤ 30 kPa
teistes soojusvahetites	≤ 20 kPa	≤ 20 kPa

Soojusvahetite arvutuslikud temperatuurid

Soojusvahetite arvutuse aluseks on soojustootja poolt väljastatavad „**Soojussõlme projekteerimise tehnilised tingimused**“, kus antakse ette soojusvõrgu töötamise temperatuurigraafikud.

Kaugkütte pealevoolu temperatuur (soojusvaheti primaarpoole sisenev)

Tarbevee soojusvahetid: maksimaalselt 70 °C

Kütte- ja muud soojusvahetid:

- Suured süsteemid, piirkonna arvutuslikul välisõhu temperatuuril t_v 130 °C
- Väikesed süsteemid, piirkonna arvutuslikul välisõhu temperatuuril t_v 90 °C

Kaugkütte tagasivoolu temperatuur (soojusvaheti primaarpoolelt väljuv)

Tarbevee soojusvahetid, maksimaalselt 25 °C*

Kütte- ja muud soojusvahetid reeglina maksimaalselt **3 °C kõrgem kui sekundaarpoole tagasivool**

* - soojusettevõtja arvestab tegeliku eksploatatsioonirežiimi ja arvutusliku erinevusi, s.h. olukorda, et maksimaalne allajahutus saadakse arvestuslikul sooja tarbevee kulul.

Hoone küttesüsteemi siseneva vee temperatuur (sekundaarpoole pealevool)

Kütte- ja muud soojusvahetid (vabalt valitav järgmiste piirangutega):

- uusehitistes ja olulise rekonstrueerimise korral maksimaalselt 70 °C
- olemasolevad majad – tegelike temperatuuride järgi, kuid maksimaalselt 85 °C

Hoone küttesüsteemist tagastuva vee temperatuur (sekundaarpoole tagasivool)

Kütte- ja muud soojusvahetid (vabalt valitav järgmiste piirangutega):

- uusehitistes maksimaalselt 40 °C
- oluliselt rekonstrueeritavates hoonetes maksimaalselt 45 °C
- olemasolevad majad – tegelike temperatuuride järgi

Tarbevee süsteemi siseneva vee temperatuur (sekundaarpoole pealevool)

- sisenev külm vesi ≥ 8 °C
- väljuv soe vesi 55 °C

Tarbevee süsteemi tagastuva vee temperatuur (tarbevee ringlus) soovitatavalt 50 °C

Soojusvaheti materjalid

- Soojusülekandepindades ja tarbevee soojusvaheti sekundaarpoolel on süsinikterase kasutamine keelatud.
- Soovitavad materjalid on roostevaba teras (näit. AISI 304) ja happekindel teras (näit. AISI 316; AISI 316L) ning vask (joodetud tüüpi soojusvahetid).
- Elastsete tihendite ja materjalide elastsusomaduste säilimise kohta tuleb valmistajalt saada garantii. Tihendite materjaliks peab olema vähemalt EPDM (avatavat tüüpi soojusvahetid).
- Kummil baseeruvaid materjale võib kasutada vaid erijuhtumitel.

Soojusvahetite tähistamine

- Soojusvahetile tuleb kinnitada silt, millel peavad olema järgmised püsivad ja nähtavad andmed:
- valmistaja
- mudel (tüüp)
- valmistamise number ja aasta
- soojuslik võimsus (kW)
- arvutuslikud temperatuurid (°C)
- suurim lubatud töö rõhk (MPa või bar)
- poolte rõhukaod (kPa)
- poolte vooluhulgad (l/s)
- poolte veemahud (l)

Soojusvaheti ühenduste juures tuleb tekstide ja voolusuuna tähistega näidata, milliste torustikega need tuleb ühendada.

Soojusvahetite tähistamine

AS EESTI TERMOTEHNIKA
Kasesalu 8 / 76505 Saue / tel +372 65 65 106

SOOJUSSLÖLME NR/A: **409521**   2021

SOOJUSVAHETI: **SOE VESI**

TÜÜP: **XB59M- 1-40**

VÖIMSUS: kW   **230**

	Primaar	Sekundaar
TEMP. SISSE: °C	60	8
TEMP. VÄLJA: °C	20,4	55
VOOLUHULK: l/s	1,40	1,18
RÕHUKADU: kPa	13	9
VEEMAHT: dm³	3,04	3,20
KÜTTEPIND: m²	3,80	
MAKS. TÖÖRÕHK: bar	25	
MAKS. TÖÖTEMP: °C	180	

Danfoss
MPHE
Micro Plate Heat Exchanger

MODEL: **XB59M-1-40**

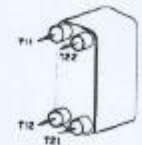
CODE NO.: **004B1922**

DESIGN PRESSURE (PS):		PN25
TESTING PRESSURE:	bar	38
DESIGN TEMPERATURE (TS):	°C	-10/+180
VOLUME (V):	L	3,20 / 3,04
MATERIAL:		1.4404
WEIGHT:	kg	18,7
MANUFACTURING DATE:		02.02.2021

TEL.: +386 1 5920 200

EAC **VA**
3.22-19514

CE 0062

Made in Slovenia
Manufactured by Danfoss Trata d.o.o.

Soojusvahetite arvutusprogrammid ja väljatrükid

- Soojusvahetite arvutusprogrammist ja väljatrükist peab lihtsalt selguma soojusvaheti tööparameetrid. Arvutusprogrammid peavad võimaldama kontrollida soojusvaheti tööparameetreid kõikidel vajaminevatel vaheväärtustel.

Andmed soojusvahetite kohta

- Soojusvaheti valmistaja/maaletooja peab vastaval nõudmisel esitama pakutava soojusvaheti soojustehnilised andmed, arvutustulemused ja andmed materjalide kohta.
- Kaugküttega liidetavad soojusvahetid peavad vastama surveadmel esitatavatele nõuetele ja omama vastavusdeklaratsioone.
- Soojusvahetitel peab olema vähemalt 12 kuu pikkune täisgarantii (kui ei ole kokku lepitud teisiti). Soojusvahetite materjali garantii peab olema vähemalt 5 aastat.

Soojusülekande põhivõrrandid

$$Q^{[W]} = k^{\left[\frac{W}{^{\circ}C \cdot m^2}\right]} * F^{[m^2]} * LMTD^{[^{\circ}C]}$$

$$k^{\left[\frac{W}{^{\circ}C \cdot m^2}\right]} = \frac{1}{\frac{1}{\alpha_1} + R + \frac{1}{\alpha_2}}$$

$$\alpha = f(w^{\left[\frac{m}{s}\right]})$$

$$LMTD = \frac{(T_{11}-T_{22})-(T_{12}-T_{21})}{\ln \frac{(T_{11}-T_{22})}{(T_{12}-T_{21})}}$$

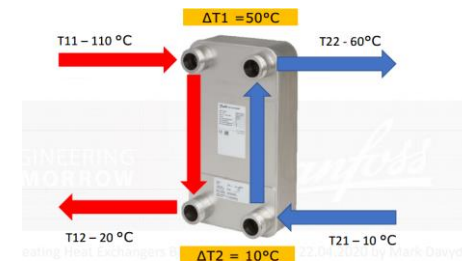
$$Q_1^{[W]} = m_1^{\left[\frac{kg}{s}\right]} * c_{p1}^{\left[\frac{J}{kg \cdot ^{\circ}C}\right]} * (T_{11}-T_{12})^{[^{\circ}C]}$$

$$Q_2^{[W]} = m_2^{\left[\frac{kg}{s}\right]} * c_{p2}^{\left[\frac{J}{kg \cdot ^{\circ}C}\right]} * (T_{21}-T_{22})^{[^{\circ}C]}$$

$$Q_1^{[W]} = Q_2^{[W]}$$

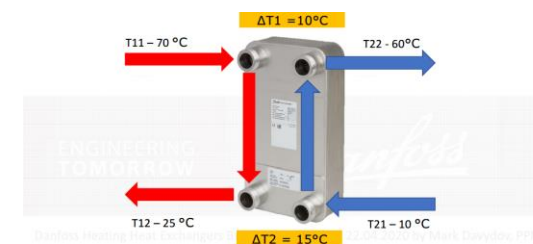
$$m_1^{\left[\frac{kg}{s}\right]} = \rho_1^{\left[\frac{kg}{m^3}\right]} * f_{cs1}^{[m^2]} * w_{cs1}^{\left[\frac{m}{s}\right]}$$

$$m_2^{\left[\frac{kg}{s}\right]} = \rho_2^{\left[\frac{kg}{m^3}\right]} * f_{cs2}^{[m^2]} * w_{cs2}^{\left[\frac{m}{s}\right]}$$

$$LMTD^{[^{\circ}C]} = \frac{\Delta T_1 - \Delta T_2}{\ln \frac{\Delta T_1}{\Delta T_2}}$$

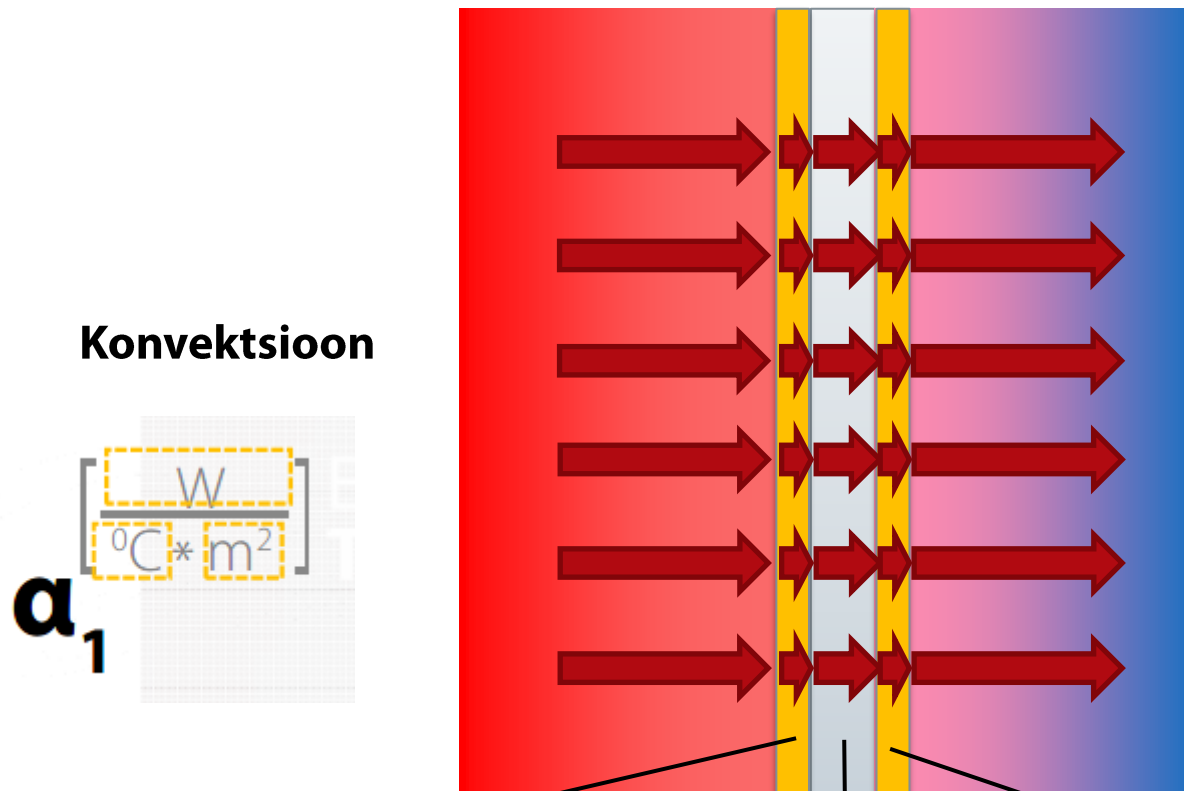
LMTD=24,8 C

$$LMTD^{[^{\circ}C]} = \frac{\Delta T_1 - \Delta T_2}{\ln \frac{\Delta T_1}{\Delta T_2}}$$

LMTD=12,5 C

Soojusülekanne

Konvektsioon

$$\alpha_1 \left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2} \right]$$

$$k \left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2} \right] = \frac{1}{\alpha_1} + R + \frac{1}{\alpha_2}$$

$$k \left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2} \right] = \frac{1}{\alpha_1 + R_{plate} + R_{dirt} + \alpha_2}$$

Konvektsioon

$$\alpha_2 \left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2} \right]$$

Mustus

Soojusjuhtivus

Mustus

$$R = \frac{\delta [m]}{\lambda \left[\frac{W}{^{\circ}C * m} \right]}$$

Plaat

- R – plaadi termiline takistus
- a – soojusülekangetegur plaadi pinnale
- k - soojuslähikandetegur

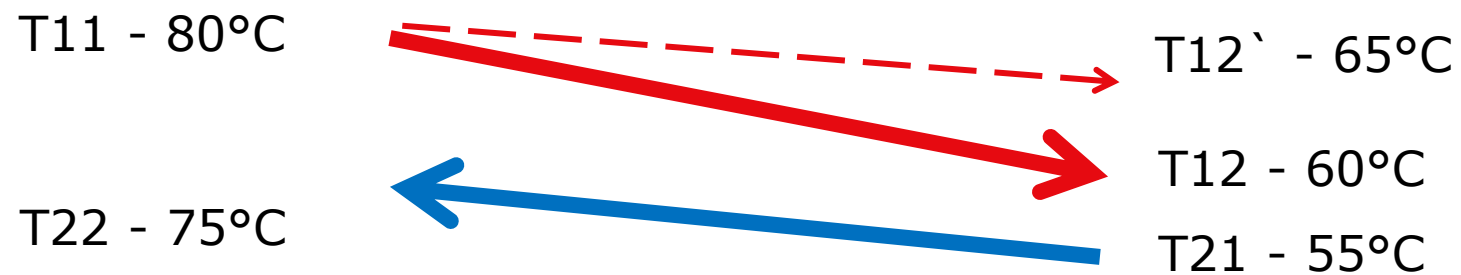

$$k \left[\frac{W}{^{\circ}C \cdot m^2} \right] = \frac{1}{\alpha_1 + R + \frac{1}{\alpha_2}} \longrightarrow k \left[\frac{W}{^{\circ}C \cdot m^2} \right] = \frac{1}{\alpha_1 + R_{plate} + R_{dirt} + \frac{1}{\alpha_2}}$$

$$Q \left[W \right] = k \left[\frac{W}{^{\circ}C \cdot m^2} \right] * F \left[m^2 \right] * LMTD \left[^{\circ}C \right]$$

$$LMTD = \frac{(T_{11} - T_{22}) - (T_{12} - T_{21})}{\ln \frac{(T_{11} - T_{22})}{(T_{12} - T_{21})}}$$

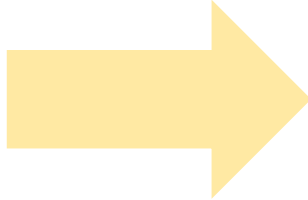
$$Q_1 \left[W \right] = m_1 \left[\frac{kg}{s} \right] * C_{p1} \left[\frac{J}{kg \cdot ^{\circ}C} \right] * (T_{11} - T_{12}) \left[^{\circ}C \right]$$

Küttepinna varu

20 plaati

40 plaati

$$m_1 \left[\frac{\text{kg}}{\text{s}} \right] = \rho_1 \left[\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \right] * f_{cs1} \left[\text{m}^2 \right] * w_{cs1} \left[\frac{\text{m}}{\text{s}} \right]$$

$$m_2 \left[\frac{\text{kg}}{\text{s}} \right] = \rho_2 \left[\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \right] * f_{cs2} \left[\text{m}^2 \right] * w_{cs2} \left[\frac{\text{m}}{\text{s}} \right]$$

$$d = f(w \left[\frac{\text{m}}{\text{s}} \right])$$

$$k \left[\frac{\text{W}}{\text{°C} * \text{m}^2} \right]$$

$$Q^{[W]} = k^{\left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2}\right]} * F^{[m^2]} * LMTD^{[^{\circ}C]}$$

$$\text{Surface Margin} = \frac{k_{\text{available}}^{\left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2}\right]}}{k_{\text{required}}^{\left[\frac{W}{^{\circ}C * m^2}\right]}} - 1$$

Total pressure drop	kPa	10,32	7,43
Pressure drop - In port	kPa	1,08	0,84
Total area	m ²		1,01
Surface margin	%		13,8
LMTD	K		17,38
HTC(Available / Service / Required)	W/m ² -K		6494,3/6494,3/5708,0
Port velocity	m/s	1,45	1,28
Shear stress	Pa	21,42	15,27

$$\text{Küttepinna varu} = \frac{6494,3}{5708} - 1 = 0,13 = 13\%$$

Soojuslääbikandetegurite K/K suhe annab soojusvaheti ülepinna väärtuse

Küttepinna varu %

Load	120,0 kW	Surface margin	<input type="text" value=""/>	%
	Side1		Side2	
Fluid	Water		Water	
Inlet temperature	70,00 °C		10,00 °C	
Outlet temperature	25,00 °C		50,00 °C	
Flow rate	Mass		Mass	
	2295,1 kg/h		2581,5 kg/h	
Max pressure drop	20,00 kPa		20,00 kPa	
Pass Number	1		1	

Küttepinna varu %	Soojusvaheti tüüp	HTC(saadaval /Nõutud) W/m ² -K	Tegelik HTC , %
0%	XB37L-1-20	7235,6/6849,6	5,6%
10%	XB37L-1-26	5935,5/5137,2	15,5%
20%	XB37L-1-30	5337,9/4403,3	21,2%
20%	XB06H-1-60 CU	5692,9/4408,9	29,1%

NB! Lisades soojusvahetile lisa plaate vähendame soojusvaheti efektiivsust!

Näide. Tarbevee soojusvaheti arvutus

Projekteeritud

Mode: Design Rating Performance

Performance mode: Find states of Side 1 with load

Heat exchanger: Optimum-XB

Load: 120,0 kW Surface margin: 20,9 %

	Side 1	Side 2	
Fluid	Water	Water	
Inlet temperature	65,00 °C	8,00 °C	
Outlet temperature	20,00 °C	55,00 °C	
Flow rate	Mass	Mass	
	2295,6 kg/h	2195,5 kg/h	
Max pressure drop	20,00 kPa	20,00 kPa	
Pass Number	1	1	
NTU1 / LMTD(K) / NTU2	4,089	11,02	4,274

Buttons: Real Outlet Calculate(R), Calculate(C), <<Temp>>, <<Options>>, <<Config>>, <<ZAC>>, <<Results>>

Tegelik jahutus

Mode: Design Rating Performance

Performance mode: Find states of Side 1 with load

Heat exchanger: XB37

No. of Plates: 36

Load: 120,0 kW Surface margin: 0,0 %

	Side 1	Side 2	
Fluid	Water	Water	
Inlet temperature	65,00 °C	8,00 °C	
Outlet temperature	16,02 °C	55,00 °C	
Flow rate	Mass	Mass	
	2108,7 g/h	2195,5 kg/h	
Max pressure drop	kPa	kPa	
Pass Number	1	1	
NTU1 / LMTD(K) / NTU2	5,501	8,92	5,282

Buttons: Calculate(C), <<Temp>>, <<Options>>, <<Config>>, <<ZAC>>, <<Results>>

Tegelik talve tingimustes

Mode: Design Rating Performance

Performance mode: Find states of Side 1 with load

Heat exchanger: XB37

No. of Plates: 36

Load: 120,0 kW Surface margin: 0,0 %

	Side 1	Side 2	
Fluid	Water	Water	
Inlet temperature	100,00 °C	8,00 °C	
Outlet temperature	9,24 °C	55,00 °C	
Flow rate	Mass	Mass	
	1132,5 g/h	2195,5 kg/h	
Max pressure drop	kPa	kPa	
Pass Number	1	1	
NTU1 / LMTD(K) / NTU2	8,466	10,78	4,372

Buttons: Calculate(C), <<Temp>>, <<Options>>, <<Config>>, <<ZAC>>, <<Results>>

Soojusvahetite plaatide joodised

Standardne korrosioonikindlus vasejoodis. Puhastele vedelikele, mitte agressiivne ja mitte korrodeeruv keskkond

Keskmine korrosioonikindlus. Joodise tüüp nõudlikule kütte-ja soojavee süsteemile

Parim korrosioonikindlus. Roostevaba joodis.

Danfoss plaatsojusvahetid

Connection size: 3/4" - 2"							
							
XB05	XB06	XBDW22	XB25	XB12	XB37	XB52	XB59
312 x 76 [mm]	320 x 95 [mm]	376 x 119 [mm]	491 x 94,5 [mm]	288 x 118 [mm]	525 x 119 [mm]	466 x 256 [mm]	613 x 186 [mm]
3/4"	3/4"	3/4"	3/4"	1" & 5/4"	1"	2"	2"
M, X	H+, H, L	DW*	H	H, M, L	H, M, L	M	M
Cu; StS	Cu; CoResist; StS	Cu; CoResist	Cu; CoResist	Cu; CoResist	Cu; CoResist; StS	Cu	Cu
Cu 25 [bar] StS 10 (X plate) [Bar]	Cu, CoResist 25 [bar] StS 16 [bar]	Cu, CoResist 16 [bar]	Cu, CoResist 25 [bar]	Cu, CoResist 25 [bar]	Cu, CoResist 25 [bar] StS 16 [bar]	Cu 25 [Bar]	Cu 25 [Bar]

Danfoss plaatsoojusvahetid

Connection size: 2" - DN100"					
					
SL140	XB61	XB66	SL222	XB71	SL333
607 x 237 [mm]	525 x 243 [mm]	706 x 296 [mm]	748 x 324 [mm]	976 x 373 [mm]	1003 x 380 [mm]
2" & 2½"	2"	2½" & DN65	DN80	DN100	DN100
TL, TK, TM, DW*	H, M, L	H, L	TL	H, M, L	TL, TK, TM
Cu; StS	Cu	Cu	Cu	Cu	Cu
Cu 25 [Bar] StS 16 [Bar]	Cu 25 [Bar]	Cu 16 (L plate) [Bar] Cu 25 (H plate) [Bar]	Cu 25 [Bar]	Cu 25 [bar]	Cu 25 [Bar]

*DW - Double Wall/Sonder Safe

Hexact programmiga leiad sobivaima

Programm Hexact leida sobivaima soojusvaheti kaugküttesüsteemi ja -võrgu jaoks:

- kiire ja lihtne kasutada
- Micro Plate™ ja kalasaba mustriuga soojusvahetite arvutus
- lai valik dokumentatsiooni, k.a tehnilised andmed, joonised BOM (materjalide spetsifikatsioon)
- võimalus isikupärastada oma kasutajaprofiili vastavalt sagedamini kasutatud temperatuuride, rõhkude, ühenduste tüüpide jne järgi.

Hexact programm on allalaetav lehelt www.hexact.danfoss.com

TÄNAN KUULAMAST!

Marko Moring
Danfoss AS
E-mail:marko.moring@danfoss.ee